

Vroege Zwaluwen. Op 3 April zag ik achter m'n huis, boven het water, telkens vier boeren-zwaluwen. Dit is wel buitengewoon vroeg, want m'n vroegste waarneming is 6 April geweest! Tussen de hagelbuien, als de zon scheen, lieten ze hun fijn gezang horen. 's Is altijd weer een genot, vooral dit eerste gezang te horen.

Utrecht, 3 April '38.

A. A. VAN DER VOOREN.

Uit een stadstuin aan de Heerengracht te Amsterdam! Het is wel verrassend, wat zoo'n klein lapje grond, aan vier kanten door huizen omgeven, aan ornithologische merkwaardigheden kan opleveren. Ik zou U enkele van mijn waarnemingen uit het laatste jaar willen mededeelen.

Er is hier natuurlijk een heele bende musschen gehuisvest, die maandenlang bezig zijn geweest de jongere takken van twee lindeboomen te schillen. Ze scheurden van de misschien drie jaar oude takjes de schors af in lange en korte reepen, waarschijnlijk om er nesten van te bouwen of mee te repareren. De takken worden volkomen wit gevuld en blijven kaal en dood achter. Nooit zag ik musschen zoo energiek met dit werk bezig en ik vraag mij af of dit een uitvinding van deze wijk is, of een algemeen voorkomende gewoonte der stadsmusschen.

(In Indië bouwen wevervogels nesten van lange reepen, die zij afscheuren van suikerriet-bladeren, dat is het eenige, wat ik ken dat er op lijkt. *Red.*)

Nu zit hoog op de uitlopende takken van den kastanjeboom een vliegenvanger; wat springt zoo'n vogeltje omhoog, alsof het als een katapultvliegtuig afgeschoten werd, om hier of daar een vliegend beestje te bemachtigen. En als hij den bek vol heeft verdwijnt hij achter een rolluik, dat nooit opgehaald wordt en waar waarschijnlijk straks een aantal hongerige bekjes boven een keurig nestje zullen uitkijken.

In Januari, klom de kleine bonte specht een poosje voor mijn raam rond.

Op 10 Maart zat plotseling een ransuil, zeker een trekker, in een der linden. Elk oogenblik kwamen kleine vogels zooals meezen, merels, musschen, spreeuwen, zelfs een roodborstje naar boven fladderen om den algemeen gehaten nachtvogel eens de waarheid te zeggen en van tak tot tak springend hem eens goed uit te schelden. Maar de uil bleef doodbedaard en heel parmantig zitten en deed net alsof er niets gaande was.

Heel anders gedroegen de vogels zich toen verleden najaar een groene parkiet in de linde kwam zitten, waarschijnlijk een gevluichte liëveling van den een of ander. Merkwaardig was hoe deze vreemdeling van alle kanten verbaasd aangekeken werd. Hij zal wel niet lang van zijn vrijheid genoten hebben, want het was een slechte vlieger.

Amsterdam, April 1938.

R. OPPENHEIM.

Een Spreeuweninvasie. Gedurende den geheelen winter konden we dagelijks tegen den avond getuige zijn van het overtrekken van groote spreeuwenwolven, die in onstuimige vaart zuidwaarts, naar het Overmaassche vlogen. Het betrof hier geen „rush” of nog minder „gewone” trek, aangezien de vogels iederen morgen, tegen het aanbreken van den dag weer terugkeerden.

De spreeuwen hadden daar aan de overzijde van de Maas hun slaappleatsen in de uitgestrekte grienden, die vele Zuid-Hollandsche eilanden kenmerken.

Eenige keeren heb ik gezien hoe een paar sportieve kokmeeuwen achter zoo'n voortijlende spreeuwentroep vlogen met de kennelijke bedoeling om een eind mee te vliegen. De meeuwen, die overigens op de wicken heel wat mans zijn, moesten al heel gauw in de spreeuwen hun meerderen erkennen en den strijd opgeven.

Wat nu precies de reden is, weet ik niet, vermoedelijk zal men het hout in de grienden wel gekapt hebben, doch op een goeden dag in het begin van Februari streken groote troepen spreeuwen in het Schiedamsche Sterrebosch neer op een paar honderd meter afstand van mijn woning. Zodoende waren tegen een uur of vijf reeds enkele duizenden vogels in de boomen en heesters aanwezig. Van alle kanten kwamen steeds vogels aangesuisd en voegden zich bij de eerst aangekomenen. Het was een leven van je welste. Van tijd tot tijd ging eens een aantal op de wicken, vlogen een rondje, doch kwamen steeds op het punt van uitgang terug, n.l. een drietal hooge populieren.

Bijna alle vogels, die kwamen aangevlogen, streken in die popels neer, terwijl aan weerszijden tientallen boomen stonden, waar nauwelijks enkele tientallen vogels zaten. Vanuit de richting Rotterdam kwamen intusschen een paar geweldige troepen aangesuisd van stellig meerdere duizenden exemplaren. Boven de bewuste drie boomen zwenkten ze plotseling als op commando en in minder dan geen tijd hadden ze zich bij hun collega's in de drie beroemd geworden popels gevoegd. Die er in de vaart niet gauw genoeg een plaatsje konden bemachtigen, namen genoegen met de ligusters en meidoorns aan den voet der popels of in enkele Italiaansche populieren, die iets verder af stonden. Deze laatste vooral zagen er soms uit als palmen, zooals de takken door het gewicht der vogels naar beneden hingen. De dieren zaten werkelijk schou-

der aan schouder en als je met den kijker eens een openingetje zag van enkele centimeters, kon je ervan verzekerd zijn, dat dit door een vogel werd opgemerkt, die zich dan tusschen zijn kameraden indrong.

Steeds bleven er nieuwe troepen aankomen en dikwijls leek het heele geval wel iets op een enormen bijenkorf. De boomen konden in den zomer niet voller in het blad zitten, dan zij nu bevolkt waren met spreuwen.

Om een indruk te geven van den enormen omvang van deze vogelmassa het volgende: Op een avond zaten de drie populieren voller dan ooit. Op een gegeven moment klonk tusschen het spreuwenrumoer opeens een hevig gekraak en al de duizenden spreuwen, die in de drie popels zaten, gingen daarop onmiddellijk aan den haal. Van den weeromstuit volgden ook de bewoners der andere boomen dit voorbeeld. De lucht zag nu werkelijk zwart van de vogels en het geruisch van al die vogelwiekjes veroorzaakte een geluid als van een hevigen orkaan. Met den kijker konden we nu waarnemen, dat een groote tak ter dikte van een arm, midden-door gespleten en daarna afgeknapt was. Nadat de vluchtelingen een rondje gevlogen hadden en van den schrik bekomen waren, kwamen ze al lawaaierende weer terug en streken in dezelfde boomen neer, alsof er niets gebeurd was.

Tegen den tijd, dat de duisternis viel, trok de heele bende lager het onderhout in en kregen nu meidoorns en ligusters de spreuwenvrucht te dragen. Onnoodig te zeggen, dat verschillende takken niet bestand waren tegen een dergelijke overbelasting.

Iederen morgen vroeg onderzocht ik de slaappleaats in de hoop enkele geringde exemplaren te vinden. Helaas heeft dit geen succes opgeleverd.

Ongeloofelijk dik lag de vogelmest onder het hout en de takken waren volkomen wit gekalkt.

Vrijwel iederen dag vond ik een of meer doode of halfdoode vogels, doch, zooals gezegd, ik had niet het geluk een geringd exemplaar te ontdekken. Doorgaans waren de doode dieren geheel gaaf, zoodat de doodsoorzaak niet was vast te stellen. Eenige malen ontdekte ik evenwel de overblijfselen van een roofvogelmaaltijd. Het overschot bestond in den regel uit kop, vleugels en een enkel darpje, hetgeen mij deed vermoeden, dat hier een sperwer aan den arbeid was geweest. Vooral ook omdat ik dit roovertje meermalen in de omgeving van de slaappleaats waarnam. Het was buitengewoon merkwaardig, dat, zoodra de sperwer in de nabijheid van de spreuwen vloog, het opeens doodstil was. Geen enkele der duizenden vogels gaf maar eenig geluid, doch zoo gauw was het gevaar niet geweken, of het leven begon opnieuw. Het is onbegrijpelijk, dat zoo'n enkele roofvogel zoo spoedig door de schreeuwende en kibbelende massa wordt opgemerkt. We zullen dat ook maar instinct noemen, evenals zoo veel onverklaarbare dingen in de vogelwereld.

Op een keer heb ik ernstige pogingen in het werk gesteld om het aantal der vogels vast te stellen en wel toen ze zich successievelijk naar de slaappleaats begaven. Ik telde toen tusschen de 100.000 en 200.000 exemplaren en nadien heb ik mij meermalen kunnen overtuigen, dat deze cijfers inderdaad niet overdreven waren. Het is natuurlijk een zeer globale telling, doch het geeft in ieder geval een indruk van den geweldigen omvang van deze spreuweninvasie.

Het valt natuurlijk niet te ontkennen, dat zoo'n heerleger spreuwen geen schade zou aanrichten. Dat bewezen trouwens wel de afgebroken takken, de afgeknapte kruinen der dennetjes en de door uitwerpselen bedekte takken van boomen en heesters.

Vanzelfsprekend kunnen we niet voor de volle honderd procent nut van een vogel verwachten, doch het is algemeen bekend, dat het nut der spreuwen oneindig veel grooter is dan de schade, die ze kunnen aanrichten. Plaatselijk kan het wel eens juist andersom zijn, zooals nu hier in het Schiedamsche bosch. Toen de vogels dan ook een week of drie in dat betrekkelijk kleine brokje bosch hadden gebivakkeerd, oordeelde de Plantsoendienst het noodig om handelend tegen het spreuwenvolk op te treden.

Tegen het vallen der duisternis heeft men vlak bij de slaappleaats enkele vuurpijlen afgeschoten, teneinde de dieren te dwingen naar andere slaapgelegenheden om te zien. Dat zulks met een zoo ongehoord groot aantal vogels niet gemakkelijk gaat, is te begrijpen; het resultaat van deze pogingen bleek dan ook niet aan de verwachtingen te beantwoorden. De dieren keerden vrijwel onmiddellijk terug. Toen dit niet hielp, heeft men 's morgens zoowel als 's avonds getracht de dieren door gewerschoten, natuurlijk met los kruut, te verdrijven. Dit is na heel veel moeite en tijd en ongetwijfeld ook veel kosten in zoover gelukt, dat de vogels in de tweede helft van Maart naar de andere zijde van het bosch, aan den Maaskant waren gedreven, waar ze, naar men oordeelde, minder schade konden aanrichten.

Dat zulke paardemiddelen ons vogelvrienden slechts matig konden bekoren, ligt voor de hand. M.i. ware het verstandiger geweest de vogels te laten, waar ze waren, totdat ze zich in den loop van Lentemaand in paren zouden oplossen, of, voor zoover het buitenlanders waren, naar hun haardsteden zouden terugkeeren. Waarschijnlijk zouden de kosten dan wat minder hebben bedragen.

Bovendien was het niet denkbeeldig, dat verschillende vogels, die we hier graag zouden houden, zooals b.v. de groote en de kleine bonte specht, inplaats van de spreuwen de plaat zouden poetsen. Intusschen schijnt dit laatste gelukkig nogal meegevallen te zijn.

Tenslotte als bizonderheid nog het volgende. Iederen morgen als ik onder de slaapboomen naar doode vogels resp. ringen zocht, trok het mijn aandacht, dat er tusschen de uitwerpsels honderden elastieken ringetjes lagen. Naar mijn meening houdt dit verband met het verblijf der spreuwen op de verschillende vuilnisbelten in de omgeving, waar ze naar voedsel zochten. Daar vinden ze vanzelfsprekend allerlei eetbaars en oneetbaars, waaronder ook de elastiekjes. Misschien zagen de vogels deze voorwerpen wel voor wormpjes aan, vooral ook, daar ze bij aanraking vaak kronkelen. Natuurlijk verteeren die rubber ringetjes niet, zelfs niet in een spreuwenmaag, met als gevolg, dat wij de ringen later onder de slaapboomen in „ongeschonden staat” terugvonden.

Schiedam, Maart 1938.

DE JONG.

De Gladde Slang. Naar aanleiding van de mededeling van Dr. Beyerinck in „De Levende Natuur” (April-nummer 1938) het volgende: Geïnteresseerd door dit bericht, raadpleegde ik afl. III van de bij A. W. Sijthoff's Uitgeverij, verschijnende „Fauna van Nederland”. Dit werkje is van de hand van Prof. Dr. P. N. van Kampen en J. Heimans (1927) en behandelt de Amphibia en Reptilia. Als verspreidingsgebied in Nederland vind ik daar aangegeven: het diluviale gedeelte, vooral de Veluwe, en voorts, dat het dier in de drie westelijke provincies en verder in N. Brabant schijnt te ontbreken. Wat deze laatste provincie betreft kan ik tot mijn blijdschap mededelen, dat de gladde slang enkele jaren terug is gevangen in de omgeving van mijn toenmalige woonplaats Chaam, ten zuiden van Breda. Natuurlijk werd het als een adder beschouwd en trok het veel belangstelling. Nadat de identiteit was vastgesteld en de vrees was geweken, werd het dier weer vrijgelaten.

Biezelinge.

B. J. J. R. WALRECHT.

GEVRAAGD:

Stereo-Reflex-Camera „Rokleidoscoop” of „Heidescoop” met rolfilm cassette. Stereoscoopplaten van Nederlandsche vogels en hun nesten naar cliché's van Burdet met bijschriften van Dr. Jac. P. Thijsse.

Alles met prijsopgave en eventueel toebehooren.

Adres: BR. ANTONIUS, Missiehuis, Uden N. Br.

AANGEBODEN:

Verkade-Albums, Texel, Paddestoelen, Kamerplanten, Mijn Aquarium; *Hille's*, Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland, Limburg, Utrecht; *Klaverblad*: Vogelalbum, Leven der Zee. f 2.— per stuk.

Droste: Indië, Bali f 2.50 per stuk.

Adres: BR. ANTONIUS, Missiehuis, Uden N.Br.

Verkade-albums: De IJssel, Het Naardermeer, Herfst, Bosch en Heide, Winter à f 2.— per stuk; J. P. Strijbos, Waar de stilte spreekt (nieuw) f 1.50; Rinke Tolman en J. I. van Schaick, Door Hei en Polder f 1.75; Arends, Noordzeekusten (3 delen) 1835 f 2.50; J. Esdre, Natuurlijke wijsbegeerte 1782 (8 banden) f 3.—; Hugo de Vries, Oorsprong en Bevruchting der bloemen f 0.90; Hugo de Vries, Soorten en Variëteiten. Hoe zij ontstaan door mutatie f 2.—. Taschenflora des Alpen-Wanderers (vele gekl. afb.) f 2.—. Porto voor koper.

Adres: J. F. VAN ELK, Pikeurslaan 7, Deventer.

40 jaarg. van de Levende Natuur vanaf het jaar 1896—1936, ingebonden in keurige band, als nieuw à f 2.50.

Adres: B. DEKKER, Molenbuurt 5A, Alkmaar.

Bod gevraagd op: Een reflex. camera, Curt. Bentzin, Goerlitz 6 × 9 cm, met Zeiss-Tessar 1 : 4.5. f = 13.5 cm, gordijnsluiter tot 1/1000 sec., 3 dubbele- en één filmpakcassette.

De camera verkeert in zeer goede staat en leent zich uitstekend voor planten- en vogelfotografie. Minimum-bod f 45.— (koste f 380.—).

Adres: J. H. KROON, Rijnsburg, Vliet N.Z. 87.